

9. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΗΛΙΔΟΣ

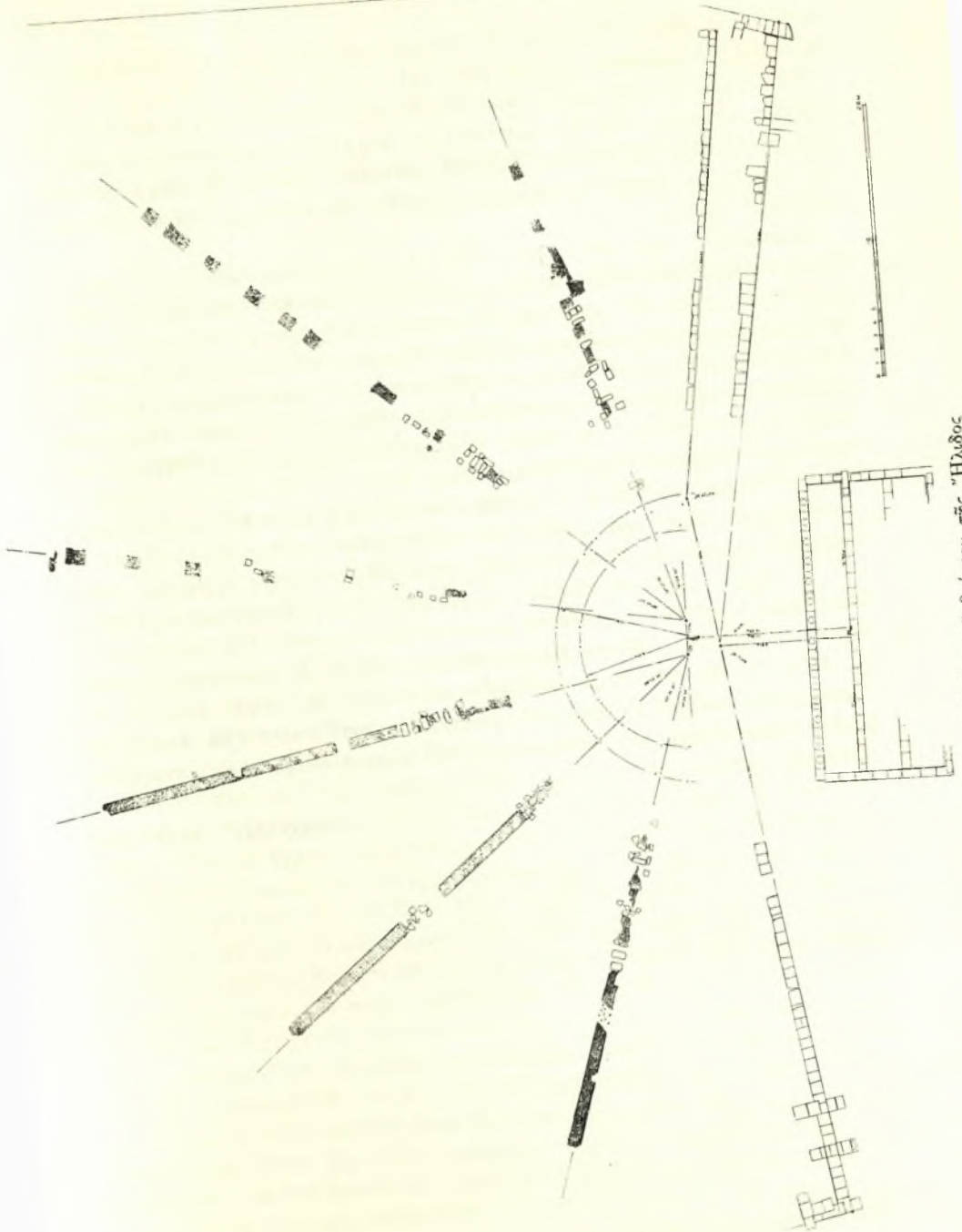
(Πίν. 92 - 94)

Αἱ ἐργασίαι ἀποκαλύψεως τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος συνεχίσθησαν καὶ ἐφέτος ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μου. Τὸ νέον σχέδιον τοῦ θεάτρου (εἰκ. 1) ἐξεπτόνησεν, εὐγενῶς προσφερθεὶς, ὁ κ. Ferd. Cooper τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς.

Λόγῳ τοῦ περιορισμένου τοῦ χρόνου καὶ τῆς διατεθείσης πιστώσεως αἱ ἐργασίαι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο περιορίσθησαν εἰς τὴν περαιτέρω ἔρευναν τοῦ πρὸ τῆς δυτικῆς παρόδου χώρου, ἔνθα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη (Ἔργον 1961, σ. 184 κέ. καὶ 1962, σ. 148 κέ. εἰκ. 169 καὶ σχέδ. 171. ΠΑΕ 1961, σ. 182 καὶ 1962, σ. 124) εἶχεν ἀποκαλυφθῆ τμημα μέγαλου ὀρθογωνίου κτίσματος.

Ὁ χώρος τοῦ κτίσματος τούτου ἠρευνήθη συστηματικῶς. Τὸ μῆκος αὐτοῦ προσδιώρισθη εἰς 13 μ. ἐνῶ τὸ μέχρι σήμερον ἀποκαλυφθὲν πλάτος εἶναι 10.45 μ. (πίν. 92α). Τὸ κτίσμα, ὠκοδομημένον κατὰ τὸ ἀνώτερον αὐτοῦ σωζόμενον τμημα ἐκ μεγάλων πελεκητῶν λίθων κατὰ δὲ τὸ κατώτερον ἐκ μικρῶν ἀργῶν λίθων καὶ κεράμων, ἐχωρίζετο ἐγκαρσίως εἰς δύο διὰ τοίχου σωζόμενου κατὰ μικρὸν τμημα (πίν. 92β). Τὸ δάπεδον αὐτοῦ εἶναι ἐστρωμένον δι' ἀμμοχαλίκων καὶ πηλίνων πλακῶν, εἰς τμήματα δὲ διὰ ψηφιδωτοῦ ἐκ μικρῶν ποταμίων χαλίκων (εἰκ. 92β). Ἐπὶ τοῦ δαπέδου εὐρέθησαν πολυάριθμα τεμάχια κονιάματος (σοβᾶ) μελανοφαίου, κιτρίνου, ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ χρώματος, διὰ τοῦ ὁποίου προφανῶς ἦσαν ἐπιχειρισμένοι ἐσωτερικῶς οἱ τοῖχοι τῆς οἰκοδομῆς (πίν. 93α). Τινὰ τῶν κονιαμάτων διατηροῦνται ἐπὶ τῶν σωζόμενων κατωτέρων τμημάτων τῶν τοίχων τοῦ κτίσματος. Τὸ κτίσμα εἶναι πιθανώτατα ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἢ ἀκριβῆς ὅμως αὐτοῦ χρονολόγησις θὰ καταστῆ δυνατὴ μετὰ τὴν πλήρη ἔρευναν αὐτοῦ. Ἡ πρὸ τῆς δυτικῆς παρόδου θέσις τοῦ καὶ τὰ ἐπιμελημένης ἐργασίας πολύχρωμα ἐπιχρίσματα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν τοίχων μαρτυροῦν ἀξιόλογον οἰκοδομήν, ἥτις ἴσως εὐρίσκεται εἰς συνάρτησίν τινα πρὸς τὸ θέατρον. Ἐξωτερικῶς τοῦ δυτικοῦ τοίχου τοῦ κτίσματος τούτου εὐρίσκονται καὶ ἄλλα κτήρια συνεχόμενα πρὸς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος· τούτων ἀπεκαλύφθησαν μόνον τμήματα τῶν τοίχων.

Κατὰ τὴν ἔρευναν τοῦ βορείου τμήματος τῆς ἐν λόγῳ οἰκοδομῆς ἀπεκαλύφθησαν τοῖχοι καὶ ἄλλων κτηρίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων διέρχεται ὕδαταγωγὸς ὀρθογωνίου διατομῆς, κατεσκευασμένος ἐκ πηλίνων πλακῶν, ἐπιμελημένης ἐρ-

Εικ. 1. Κάτωψες του θεάτρου της "Ηλιδος

γασίας (πίν. 93β). Ὑπεράνω τῶν κτηρίων τούτων ἔκειντο τάφοι κεραμοσκεπεῖς ὑστέρων ρωμαϊκῶν χρόνων (πίν. 94).

Εἰς τάφρον ἀνοιχθεῖσαν ὀπισθεν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ πρὸ τῆς δυτικῆς παρόδου κτηρίου, ἔνθα ἡ ἐπίχωσις εἶναι παχυτάτη, εὐρέθησαν ἀπὸ βάθους 1.60 μ. - 2.25 μ. πολυάριθμα ὄστρακα μελαμβραφῆ καὶ ἐρυθρόμορφα τοῦ 5ου αἰ., ἐνῶ εἰς τὰ ἀνώτατα στρώματα εὐρέθη κιβωτιόσχημος τάφος ὑστέρων ρωμαϊκῶν χρόνων.

Παραλλήλως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐργασίας ἐπαναπεκαλύφθησαν τὰ χαλικοστρωτα τῶν κλιμάκων τῶν κερκίδων, ἅτινα εἶχον καλυφθῆ κατὰ τὸ ἔτος 1967 χάριν προστασίας. Τὰ χαλικοστρωτα ταῦτα δὲν φαίνεται νὰ ἀντιπροσωπεύουν προγενεστέρην φάσιν κατασκευῆς τῶν κλιμάκων τοῦ κοίλου, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποτελοῦν ὑποδομὴν τῶν λιθίνων βαθμίδων τῶν κλιμάκων πρὸς καλυτέραν στερέωσιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ γληνώδους ὑφῆς ἐδάφους τοῦ κοίλου. Παρομοίαν ὑποδομὴν παρουσιάζουν καὶ ἕτεραι ἀρχαῖαι οἰκοδομαὶ ἀποκαλυφθεῖσαι προσφάτως εἰς τὸν χῶρον τῆς ἀρχαίας πόλεως.

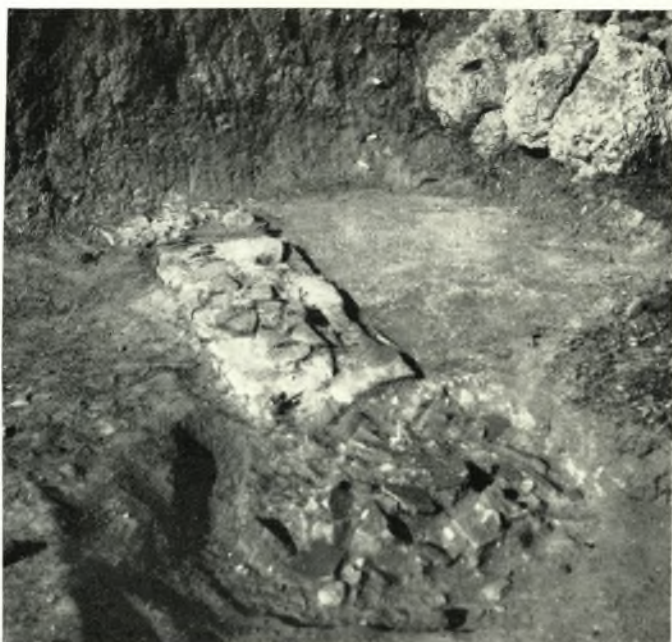
Αἱ γενόμεναι ὑπὸ κ. F. Cooreg μετρήσεις ἔδειξαν ὅτι τὰ ἔξ χαλικοστρωτα τοῦ κοίλου, κατανεμόμενα ἀνὰ τρία εἰς δύο ομάδας, ἀποτελοῦν ἀκτῖνας δύο διαφορετικῶν κύκλων μὲ τὰ κέντρα των ἐντὸς τῆς ὀρχήστρας (εἰκ. 1). Ἐξ ἄλλου ἡ μέτρησις τῆς τάφρου τοῦ ἀγωγοῦ τῆς ὀρχήστρας κατέδειξεν ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ καὶ ἡ ἐξωτερικὴ παρεῖα αὐτοῦ εἶναι τόξα δύο διαφόρων κύκλων, τῶν ὁποίων τὰ κέντρα εὐρίσκονται ἀντιστοίχως εἰς ἀπόστασιν 11.39 μ. καὶ 12.29 μ. ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ ἐξωτερικοῦ τοίχου τῆς σκηνῆς (εἰκ. 1).

Κατὰ τὴν προσεχῆ ἀνασκαφικὴν περίοδον ὑπολογίζεται ὅτι θὰ συντελεσθῆ ἡ πλήρης ἀποκάλυψις τοῦ θεάτρου, ὁπότε θὰ εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ ὀριστικὴ δημοσίευσις αὐτοῦ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

α. Τμήμα τοῦ ὀρθογωνίου πρὸ τῆς δυτικῆς παρόδου τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος κτίσματος.

β. Ἐγκάρσιος τοίχος μετὰ δαπέδου ψηφιδωτοῦ τοῦ ἐν πίνακι 92α κτίσματος.

α. Τὰ καταπεσόντα ἐπὶ τοῦ δαπέδου κονιάματα τοῦ ἐν πίνακι 92α κτίσματος.

β. Τὸ βόρειον τμήμα τοῦ ἐν πίνακι 92α κτίσματος μετὰ παρακειμένων τοίγων ἐτέρων κτισμάτων τοῦ ὕδαταγωγοῦ.

α. Κεραμοσκεπής τάφος υπεράνω του ἐν πίνακι 93β ὕδαταγωγού.

β. Ὁ ἐν πίνακι 93α τάφος μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ.